

Ouperek – zastávka č. 6

Tato lokalita je zajímavá ze dvou hledisek: mineralogům dobře známého Ouperku a téměř neznámé, o to však vzácnější mokřadní louky s výskytem ohrožených druhů rostlin.

Chráněné území Ouperek je od r. 1978 vyhlášeno přírodní památkou. Rozkládá se na území 13,71 ha. Pozemky, které jsou na tomto území patří cca dvěma desítkám soukromých majitelů, kteří tam provozují zemědělskou činnost. Ouperek se nachází v oblasti nazývané Strážecké krystalinikum. Vyskytují se zde povrchové výchozy a skelety pegmatitových žil. V těchto horninách lze nalézt právě minerály, které se na Ouperku nejčastěji vyskytují. Jsou to především záhnědy, skoryly, živce, turmalíny, ambity, muskovity, apatity a brookity. Některé z těchto minerálů jsou uloženy také v Národním muzeu v Praze. Ouperek je bohužel devastován sběrateli nerostů.

Zahněda – shluk krystalů (Ouperek, Bobruvka)

A co zajímavého můžete nalézt na mokřadní louce?

Prstnatec májový - orchideje bychom hledali spíše v tropických deštných pralesech, ale i na našem území se s několika druhy těchto čarokrásných rostlinek můžeme setkat. Jedním z takových druhů je prstnatec májový. V ČR je zařazený v červeném seznamu jako ohrožený druh a je zákonem chráněný.

Příčinou jeho dlouhodobého úbytku je ztráta stanovišť, na kterých se mu daří. Má rád vlhké louky typické pro tradiční krajinu našich předků. Melioracemi, rekultivacemi a hnojením o tato místa přichází. Často je zatlačován bujnou vegetací, které přihnojování vyhovuje. Jednou z cest, jak prstnatec zachránit, je jednoduché kosení mokřých luk jak tomu bylo před 100 lety a dříve, kdy způsob nakládání s krajinou orchidejím přál.

Ostřice Hartmanova - i tato rostlina má ráda vlhké louky a i ona je na červeném seznamu ohrožených druhů ČR. V regionu se vyskytuje jen na několika posledních izolovaných lokalitách, z nichž na jedné z nich právě stojíte (je poněkud častější ve Žďárských vrších, ale naprosto chybí směrem na jih a východ).

Jde o jednoděložnou vyšší vytrvalou rostlinu z čeledi šáchorovitých.

Všivec lesní - dvouletá až vytrvalá nízká rostlina z čeledi krtičníkovitých. Zákonem je u nás chráněna dokonce v kategorii silně ohrožených druhů. Vyhovovaly jí vlhčí kosené louky nebo spásané dobyt看em.

Kozlík dvoudomý - z hlediska ohrožení je hodnocen jako vzácnější druh vyžadující další pozornost. Středně vysoká vytrvalá dvouděložná rostlina z čeledi kozlíkovitých.

Vrba rozmarýnolistá - roste na rašelinných loukách. V Červené knize vedená jako ohrožený druh. Na této louce je snad nejvyšší keř vrby rozmarýnolité na žďárském okrese. Obecně jde o malý, většinou poléhavý, asi 80cm vysoký, plazivý keř s podzemním kmínkem, vzácně až 2m vysoký.

Vachta trojlistá - vachta je zařazena mezi ohrožené rostliny a je chráněna zákonem.

Je to plazivá vytrvalá bahenní rostlina z čeledi hořcovitých. Je to léčivá rostlina, dříve používaná na celkové posílení organismu, na podporu krvetvorby, na podporu vylučování trávicích šťáv, má také projímavý účinek. Je také známá pod názvem hořký jetel a v dřívějších dobách se přidávala do piva nebo kořalek, aby mu dodala hořkou chuť.

Z dalších druhů:

starček potoční /*Senecio rivularis*/ - z hlediska ohrožení je hodnocen jako vzácnější druh vyžadující další pozornost, **pcháč potoční** /*Cirsium rivulare*/, **pryskyřník plamének** /*Ranunculus flammula*/, **bezkolenec rákosovitý** /*Molinia arundinaceae*/, **ostřice prosová** /*Carex panicea*/, **ostřice bledavá** /*Carex pallescens*/, **ostřice obecná** /*Carex nigra*/, **ostřice srstnatá** /*Carex hirta*/, **ostřice zaječí** /*Carex leporina*/.

Zoologické zajímavosti:

Z pozorného poslouchání pana Lysáka nás během naší exkurze vyrušily zvláštní zvuky, ale pan Lysák hned poznal kde má hledat jejich původce – rozhrnul trs trávy a nám se na chvíli odkryl pohled na holátka vzácného hraboše mokřadního.

Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*)

Rozhlédnete-li se odtud přes lesy směrem k Radešínu, spatříte revír nejvzácnějšího ptáka, který se v těchto končinách vyskytuje. Je to **kulíšek nejmenší** - nejmenší sova Evropy. Je jen o něco málo větší než vrabec a rozpětí křídel má okolo 40 cm.

Je velmi vzácný - v rámci České republiky jde o silně ohrožený, zvláště chráněný druh.

Kulíšek si staví svá hnízda v dutinách starých stromů. Nedokáže si je ovšem sám vydloubat a používá stará hnízda šplhavců (datlů, žlun či strakapoudů). A to je hlavní důvod, proč kulíšek z naší přírody pomalu, ale jistě mizí. Z lesů mizí staré dutinové

stromy a s nimi i šance kulíška na snůšku vajec a vyplání potomků.

Kulíšek se živí drobnými savci a ptáky, které loví většinou navečer. Pouze v době hnízdění loví i za dne. Troufá si lovit ptáky za letu a díky svým na svou velikost silným spárům loví i kořist větší, než je sám. Někdy si dělá v dutinách zásoby potravy.

Koncem dubna či začátkem května samice snáší 5-6 bílých, jemně lesklých vajec, na kterých sedí sama po dobu 28 dnů a mláďata krmí asi 6 týdnů. Samec obstarává pouze potravu. Samice zůstává na hnízdě i po vylíhnutí mláďat a potravu od samce přebírá a předkládá mláďatům.

Kulíšek není nikterak plachý a bázlivý, při obhajobě svého teritoria dokonce prudce útočí na každého soka a nezalekne se ani člověka. Zejména v blízkosti hnízdní dutiny se jeho agresivita stupňuje. Patří mezi sovy, ke kterým se lze přiblížit na velmi malou vzdálenost.

This area is interesting because of two aspects: valuable minerals on hill called Ouperek and very precious wetland ecosystem – meadow next to the wood- with rare species of plants and animals.

Protected area of Ouperek has been a natural monument since 1978.

Minerals occurring here are: smokestone, spar, tourmaline, amethyst, white mica, apatite, etc.

Botany: lousewort, hartman's sedge, rare, protected and threatened species of orchids

Zoology: short-tailed vole, white stork, long-eared bat

Ouperek

Naturschutzgebiet Ouperek steht seit dem Jahr 1978 unter Denkmalschutz. Ouperek befindet sich auf dem Gebiet, das das Kristallinikum von Strážek genannt wird. Das Gebiet nimmt eine Fläche von 13,71 ha ein.

Hier kann man solche Mineralien finden wie z. B. Rauchquartz, Feldspat, Turmalin usw.

Tuto tabuli zpracovali: Martina Mazlová, Hana Krejčová, Milan Fila, Petra Kejdová, Ivo Hřebíček, Michal Král, pod vedením pana učitele Tomáše Šindlera.

Autoři fotografií: Alžběta Čejková, Libor Ekrt, Ondřej Prosický, Tomáš Šindler

Další informace k této tabuli: www.zsbobrova.eu (sekce „předměty – projekty“ a „pro veřejnost“) a www.mestysbobrova.cz